

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

កម្មវិធីសិក្សា

សៀវភៅចេញរាល់ខែ ពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ឆ្នាំគម្រប់ពីរ

ខ្សែ ៨

ក្រុងភ្នំពេញ

រោងពុម្ពរាជការ ភូមិវាលឈើម្លូង

គ្រឹ. ឆ្នាំ ១៩២៨

ពុ. ស. ២៤៧១

អក្ខរកម្មសម្រាប់ ជំនាញ

បញ្ជីរឿង

ទំព័រ

- ១- អំពីផ្ចិត និងព្រៃធម្មសនៈ ដែលមានរចនាជាប្រភេទព្រៃធម្មសនាសាសនា
     និងខាងពុទ្ធសាសនា ៥៩១
- ២- អភិធម្មវិភាគ ព្រះញាណបរិវេណ្ឌ ឯម ចាងហ្វានសាលាបាលីដាន់ខ្ពស់
     រៀបរៀង. ៥៩៣
- ៣- សុវិជ្ជា បី ឆ. គឺមហាភក្តិ ជាអ្នកត្រួតត្រាការឡើងវិញ នៅខណ្ឌមោង
     ឬស្សី រៀបរៀង ៦០៥
- ៤- សេចក្តីរាយការណ៍ អំពីដំណើរទៅក្នុងដៃនក្ខណ៍ស៊ីនចំពោះខែត្រដែល
     មានវត្តលោកសង្ឃខ្មែរ ព្រះត្រូវសង្ឃវិជ្ជា ហ.តាត អាចារ្យបង្រៀនសំ-
     ស្រ្តីត នៅសាលាបាលីដាន់ខ្ពស់ រៀបរៀង (ត) ៦១៦

អំពីផ្លូវនិងគ្រូធម្មាសនៈដែលមានរបស់

ជារូបខាងព្រាហ្មណ៍សាសនា និងខាងពុទ្ធសាសនា

ក្នុងជំនួញតំណាងប៉ុន្មាន ដែលមានក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យនោះ មាន
ផ្ចិត ១ បានមកពីខេត្តកំពង់ចាម ជាផ្ចិតដែលមានប្រយោជន៍ដោយឡែក
ផ្សេង ផ្ចិតនោះប្រហែលជាធ្វើជាង ៥០ ឆ្នាំហើយ ដងធ្វើពីឈើខ្មៅប្រដាប់
ដោយភ្នែកនៅចុងទាំងសងខាង គួរផ្ចិតធ្វើពីសំពត់សាក្វាតពណ៌ក្រហមរាង
ដូចស្លឹកពោធិ៍ ហើយមានបន្ទុកកំពូលស្រួចធ្វើដោយភ្នែក ផ្ចិតនោះមានកម្ពស់
ចំនួន ៧៨ សង្វីម៉ែត្រ ទទឹងចំនួន ៤៨ សង្វីម៉ែត្រ មុខនៃផ្ចិតនោះប៉ក
ដោយឡែកសយទាំងអស់ មានពណ៌លឿងក្រហម ខៀវ បៃតង តែពណ៌
ទាំងនេះហើយស្ទើរតែអស់ដោយ អំណាចពេលវេលាដែលកន្លងមកយូរ
ហើយ ឃើញមានទាំងកញ្ចក់ភ្នែក មានដាំរំលេចឲ្យធ្លាក់ចុះនោះឡើង
ផង នៅជាកណ្តាលខ្សែបន្ទាត់ជុំវិញគេរចនាជារូបព្រះនារាយណ៍ដៃបួន
ឈរលើដៃគ្រុឌដែលទ្រព្យក្រោម ដៃគ្រុឌនោះឃើញចាប់កន្ទុយនាគ ១ ម្ខាង
ផង ហើយដើងក្រញាក់នាគ ១ ម្ខាងដែរ គឺជាបែបរចនាដែលបុរាណ
ខ្មែរតែងប្រើជាញឹកញយសម្រាប់លំអនៅហោជាង និងខ្លោងទ្វារនៃប្រា-
សាទនានា ឯរឿងរ៉ាវរបស់ព្រាហ្មណ៍ ដែលកាលពីដើមគេរាប់អានណាស់
ក្នុងស្រុកខ្មែរ ធ្វើឲ្យយើងបានដឹងថាគ្រុឌនោះជាពាហនៈ គឺជាជំនិះខែ
ព្រះនារាយណ៍ តាមជាតកបាលីយើងបានដឹងថា រឿងចាស់របស់

ព្រាហ្មណ៍ អំពីសេចក្តីគំនុំគ្នានៃគ្រុឌនិងនាគនោះបានស្រូបចូលមកជា មួយ
នឹងរឿងរ៉ាវខាងពុទ្ធសាសនា សេចក្តីនេះហើយជាការនាំឲ្យយល់ច្បាស់
ថាហេតុដូចម្តេចបានជាជាងខ្មែរបុរាណតែងតែរចនារូបគ្រុឌនិងនាគប្រយុទ្ធ
គ្នា ហើយហេតុដូចម្តេចបានជានៅមានរាប់អានត ៗ មកដរាបដល់សព្វថ្ងៃ
នេះ ។

យើងនៅមានកស្មតាងម្យ៉ាងទៀត ក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ គឺគ្រូ
ធម្មាសនៈដែលរលាកគ្រូចៅអធិការវត្តសុរក្ស ក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺបាននាំមក ។
គ្រូនោះធ្វើពីឈ្មោះកម្រាក់ខ្មៅនឹងលាបទឹកមាស មានដាក់ញាក់ជា
ច្រើនពណ៌ ឯរូបថតដែលយើងថតដាក់ក្នុងទីនេះ គឺមើលឃើញចំពីខាង
ក្រោយ ក្នុងនៃគ្រូនោះរាងជាសត្វអណ្តើកហើយអណ្តើកនេះ តាមរឿង
រ៉ាវរបស់ព្រាហ្មណ៍ថាជាជាតិរបស់ព្រះនារាយណ៍ដែរ ទីបង្អែកនៃគ្រូនោះ
គេរចនាជារូបគ្រុឌនិងនាគតយុទ្ធគ្នា ជាងដែលធ្វើគ្រូចេះប្រកបការ រចនា
យ៉ាងសំខាន់ណាស់ គេធ្វើប្រហែលក្នុងរាង ៦០ ឆ្នាំហើយហើយ គេបាន
ផ្គុំផ្គង់ធ្វើដោយអស់ពីចិត្ត ។

អភិធម្មវិភាគ

ព្រះញាណបវរវិជ្ជា ឯម ចាស់ ហ្វាង សា លាបវិយត្តិជាន់ខ្ពស់

រៀបរៀង

អភិធម្ម វណ្ណទាំង ៧

១ ធម្មសង្កណ្ឌ ១៣០០ ធម្មក្ខន្ធ ២២ កាណារា ៥៥០០ គន្ធទ
១ សែន ៧ម៉ឺន ៦ ពាន់អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ១២ ថ្ងៃចប់ ទេវតា
សម្រេច៧ កោដិ ។

២ វិគង្គ ៦៥០០ ធម្មក្ខន្ធ ៣២ កាណារា ៨៥០០ គន្ធទ ២ សែន
៧ ម៉ឺន ២ ពាន់អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ១២ ថ្ងៃចប់ ទេវតាសម្រេច ៧
កោដិ ។

៣ ធាតុកថា ៧០០០ ធម្មក្ខន្ធ ១១ កាណារា ២៧៥០ គន្ធទ ៨
ម៉ឺន ៨ ពាន់អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ៦ ថ្ងៃចប់ ទេវតាសម្រេច ៦ កោដិ ។

៤ បុគ្គលបញ្ញត្តិ ៥៦០០ ធម្មក្ខន្ធ ១១ កាណារា ២៧៥០ គន្ធទ
៨ ម៉ឺន ៨ ពាន់អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ៧ ថ្ងៃចប់ ទេវតាសម្រេច ៦
កោដិ ។

៥ កថាវត្ថុ ៧១០០ ធម្មក្ខន្ធ ៣២ កាណារា ៨៥០០ គន្ធទ ២

សែន ៧ ម៉ឺន ២ ពាន់អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ១២ ថ្ងៃចប់ ទេវតាសម្រេច ៧
កោដិ ។

៦- ឈេមក ៥១០០ ធម្មក្ខន្ធ ១២០ កាលាវរ ៣០០០០ គន្ធ
៧ សែន ៦ ម៉ឺន អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ១៨ ថ្ងៃចប់ ទេវតាសម្រេច ៧
កោដិ ។

៧- មហាបដ្ឋាន ៧៤០០ ធម្មក្ខន្ធ ១៨២ កាលាវរ ៤៥៥០០ គន្ធ
១ លាន ៧ សែន ៥ ម៉ឺន ៦ ពាន់អក្ខរ ព្រះអង្គសម្តែង ២៣ ថ្ងៃចប់ ទេវតា
សម្រេច ២០ កោដិ ។

រួមទាំងអស់ ៤ ម៉ឺន ២ ពាន់ធម្មក្ខន្ធ ៤១៤ កាលាវរ ១ សែន ៣
ពាន់ ៥០០ គន្ធ ៣ លាន ៣ សែន ១ ម៉ឺន ២០០១ អក្ខរ ៧០ ថ្ងៃចប់
ទេវតាសម្រេច ៨០ កោដិគត (៨ អក្ខរហៅថា ១ បាទ ៤ បាទហៅថា
១ តាថា, ក្នុងតាថា ១ ឈ្មោះថាគន្ធ, ១.២៥០ គន្ធ ហៅថា កាលាវរ ១) ។

សំខ្យាបករណ៍

អភិធម្ម

ធម៌ដ៏ក្រៃលែងវិសេស ឈ្មោះថា អភិធម្ម ។ នោះសម្តែងដោយបក-
រណមាន ៧ គឺ ៖

១- បករណ៍ដែលសម្តែងរួមទូទាំងធម៌ដ៏ល្អិតហៅថា ធម្មសង្កណ៍។

២- បករណ៍ដែលសម្តែងញែក បំបែបនូវធម៌ផ្សេងៗ ហៅថា វិក័ត្ត ។

៣- បករណ៍ដែលសម្តែងនូវកថាសង្គ្រោះនូវធាតុ ហៅថា ធាតុកថា ។

៤- បករណ៍ដែលសម្តែងនូវសេចក្តីបញ្ចត្តិនៃបុគ្គល ហៅថា បុគ្គល

បញ្ចត្តិ ។

៥- បករណ៍ដែលសម្តែងនូវវត្ថុ ជាទីតាំងនៃ កថា ហៅថា កថាវត្ថុ ។

៦- បករណ៍ដែលសម្តែងនូវធម៌ជាតួៗ ហៅថា យមក ។

៧- បករណ៍ដែលសម្តែងនូវហេតុជាទីតាំងដ៏ធំៗ ហៅថា មហាប-

ដ្ឋាន ។

១- បករណ៍ដែលសម្តែងរូបរួមនូវកងធម៌ដ៏ល្អិតនោះ ញែកបែកជា
បរិច្ឆេទ ១៥ មានកុសលបរិច្ឆេទជាដើម មានវិជ្ជាភាគបរិច្ឆេទជាទីបំផុត
ខាងចុង ។

ញែកបែកបេញជាមាតិកាមាណ ៣ គឺ

១- តិក្កមាតិកា ២២ មានកុសលតិក្កមាតិកាជាដើម មាន
សនិទស្សនតិក្កមាតិកាជាទីបំផុតខាងចុង ។

២- ទុក្កមាតិកា ក្នុងអភិធម្មភាជនីយ ១០០ មានហេតុទុក្កមា-
តិកាជាដើម មានបិដ្ឋទុក្កមាតិកាជាទីបំផុតខាងចុង ។

៣- សុត្តន្តិក ទុក្កមាតិកា ២២ មានវិជ្ជាភាគទុក្កមាតិកា
ជាដើម មានខយេញាណ ទុក្កមាតិកាជាទីបំផុតខាងចុង ។

១- កុសលបរិច្ឆេទ តិក្កមាតិកា ២២

កុសលតិក្ក ៣

១- សភាវតាំងឡាយឯណាទ្រទ្រង់នូវសភាពនៃខ្លួន សភានោះហៅ
ធម៌ សភាវតាំងឡាយសម្រាប់កំចាត់បង់នូវសេចក្តីអាក្រក់ គឺបណ្ឌិតគប្បី
ខ្ពើម ហៅថាកុសលធម៌ គឺធ្វើសត្វឲ្យបានសេចក្តីសុខ ។

២- សភាវតាំងឡាយ មិនកំចាត់បង់នូវសេចក្តីអាក្រក់ គឺបណ្ឌិតគប្បី
ខ្ពើម ហៅថាកុសលធម៌ គឺធ្វើសត្វឲ្យបានសេចក្តីទុក្ខ ។

៣- សភាវធម៌តាំងឡាយ គឺព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមិនសម្តែងថាជាកុសល
ថាជាកុសលឲ្យដាច់ខាត ហៅថាអព្យាក្រឹត្យ ។

២- សុខតិក្ក ៣

១- សភាវធម៌តាំងឡាយ ប្រកបដោយប្រការស្មើ តាមសេចក្តី
សោយនូវវេសនៃអារម្មណ៍ជាសុខ ។

២- សភាវធម៌តាំងឡាយ ប្រកបហើយដោយប្រការស្មើ តាម
សេចក្តីសោយនូវវេសនៃអារម្មណ៍ជាទុក្ខ ។

៣- សភាវធម៌តាំងឡាយ ប្រកបហើយដោយប្រការស្មើ តាម
សេចក្តីសោយនូវវេសនៃអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។

៣- វិហារតិក្ក ៣

១- ធម៌តាំងឡាយ ជាផលនៃកុសល និងអកុសលតាំងឡាយ ដ៏

អាស្រ័យហើយនូវគ្នានិងគ្នា ឈ្មោះរូបធម៌ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មានផលកើតអំពីផលនៃកុសល និងអកុសល
ដ៏អាស្រ័យហើយនូវគ្នានិងគ្នាជាប្រក្រតី គឺ ជាតិធម៌ ជរាធម៌ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយមិនមានផល កើតអំពីផល នៃកុសលនិងអកុ-
សលដ៏អាស្រ័យនូវគ្នានិងគ្នាជាប្រក្រតីមែនពិត ។

៤- ឧបាទិណ្ឌបាទានីយតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយគឺកិលេសទាំងឡាយមានតណ្ហាជាដើម កាន់យក
ហើយដោយកម្ម ចៀតចៀនហើយដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ និងចូល
ទៅដិតកាន់អារម្មណ៍ភាព ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយកិរិយា
ចងក្រងជាប់នូវឧបាទាន ឈ្មោះវត្ថុបង្កើតជាអារម្មណ៍ បច្ច័យនៃឧបា-
ទាន ។

២- ធម៌ទាំងឡាយគឺកិលេសទាំងឡាយ មានតណ្ហាជាដើម កាន់
យកហើយដោយកម្ម មិនបានចៀតចៀនហើយដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាអា-
រម្មណ៍ និងចូលទៅដិតកាន់អារម្មណ៍ភាព ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
ដោយកិរិយាចងក្រងជាប់នូវឧបាទានឈ្មោះរូបារូបធម៌ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយគឺកិលេសទាំងឡាយមានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
ហើយដោយកម្ម មិនបានចៀតចៀន ហើយដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍
និងមិនបានចូលទៅដិតកាន់អារម្មណ៍ភាព ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
ដោយកិរិយាចងក្រងជាប់នូវឧបាទាន ។

៥- សំកិលិដ្ឋសំកិលេសិកតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ គួរសេចក្តីសៅហ្មង ព្រោះកិរិយាធ្វើនូវខ្លួនឲ្យជា
អារម្មណ៍ ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ប្រកបហើយក្នុងសេចក្តីសៅហ្មង ព្រោះ
កិរិយាមិនបានប្រព្រឹត្ត កន្លងនូវអារម្មណ៍នៃខ្លួននោះ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មិនគួរនូវសេចក្តីសៅហ្មង ព្រោះកិរិយាធ្វើនូវខ្លួន
ឲ្យជាអារម្មណ៍ ហើយប្រព្រឹត្តទៅនោះ តែប្រកបហើយក្នុងសេចក្តីសៅ
ហ្មង ព្រោះមិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអារម្មណ៍ភាពនៃខ្លួន ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មិនគួរនូវសេចក្តីសៅហ្មង មិនប្រកបហើយ
ក្នុងសេចក្តីសៅហ្មង ។

៦- វិចិត្តកិក្ក ៣

ធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយវិតក្កផង ប្រព្រឹត្តទៅមួយ
អន្លើដោយវិចារផង ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មិនបានប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយវិតក្ក គ្រាន់
តែមានវិចារមានប្រមាណតិចប៉ុណ្ណោះ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មិនមានវិតក្ក មិនមានវិចារ ។

៧- បីតិកិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ដល់ហើយនូវភាវៈបង្កើតឡើងជាមួយគ្នា មួយ
អន្លើដោយបីតិ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ ដល់ហើយនូវការបង្កើតឡើង ជាមួយគ្នាមួយ
អន្លើដោយសេចក្តីសុខ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ ដល់ហើយនូវការបង្កើតជាមួយគ្នា មួយអន្លើ
ដោយឧបេក្ខាវេទនា ។

៨- ទស្សនតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលគប្បីលះបង់ដោយទស្សនញ្ញាណ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលគប្បីលះបង់ដោយមគ្គការវេទនា ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលមិនគប្បីលះបង់ដោយទស្សនញ្ញាណមែន
ពិត គឺបុគ្គលមិនគប្បីលះបង់ដោយមគ្គការវេទនា ។

៩- តិទេសន្តតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ មានហេតុគួរឲ្យគប្បីលះបង់ដោយទស្សន
ញ្ញាណ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មានហេតុគួរឲ្យ គឺបុគ្គលគប្បីលះបង់ដោយមគ្គការ-
វេទនា ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានហេតុមិនគួរឲ្យគប្បីលះបង់ដោយទស្សនញ្ញាណ
មែនពិត មិនគួរឲ្យគប្បីលះបង់ដោយមគ្គការវេទនា ។

១០- អាចយគាមិទិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ញ៉ាំងបុគ្គលឲ្យត្រាច់ទៅកាន់សភាព គឺកម្មកិលេស

ទាំងឡាយសន្សំទុក (គឺ ចុត បដិសន្ធិ គតិ) ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ ញ៉ាំងបុគ្គលឲ្យដល់នូវព្រះនិព្វានព្រោះជាធម៌
ប្រាសចេញចាកសភាពគឺកម្មកិលេសសន្សំទុក ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មិនបានញ៉ាំងបុគ្គលឲ្យគ្រាច់ទៅកាន់សភាពគឺ
កម្មកិលេសសន្សំទុកមែនពិត មិនបានញ៉ាំងបុគ្គលឲ្យដល់នូវព្រះនិព្វាន
ព្រោះជាធម៌ប្រាសចេញចាកវិយាសន្សំទុក ។

១១- សេក្ខតិក្ខុ ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ត្រូវសិក្សាដោយខ្លួនឯងព្រោះការសិក្សាមានទី
បំផុតមិនមាន ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មិនត្រូវសិក្សាដោយខ្លួនឯង ព្រោះមិនមានធម៌
ដែលខ្លួនគប្បីសិក្សាតទៅទៀត ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មិនត្រូវសិក្សាដោយខ្លួនឯងមែនពិតមិនមែនជា
មិនត្រូវសិក្សាតទៅទៀត (គឺមានសិក្សាតទៅ ។

១២- បរិវត្តតិក្ខុ ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ បីដូចជាមានប្រមាណតិច ព្រោះការសាយភាយតិច។

២- ធម៌ទាំងឡាយ ដល់ហើយនូវការធំ ព្រោះការមានផលដ៏ទូលាយ
អាចសង្កត់សង្កិននូវកិលេសបាន ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានប្រមាណមិនមាន ជាបដិបក្ខដល់ប្រមាណ ។

១៣- បរិច្ចារម្មណតិក្ខុ ៣

- ១- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់ប្រមាណតិច ។
- ២- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់ដល់ហើយនូវការ ច្រើនបួន ។
- ៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់មានប្រមាណមិនមាន ។

១៤- ហ៊ានតិក្ខុ ៣

- ១- ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏ថោកថយលាមក (សំរាប់នាំសត្វទៅកាន់ទុក្ខ) ។
- ២- ធម៌ទាំងឡាយ បង្កើតក្នុងទឹកណ្តាលនៃហ៊ានធម្មបណ័តធម្ម ។
- ៣- ធម្មទាំងឡាយ ដ៏ឧត្តមគឺលោកុត្តរធម៌ (នាំសត្វទៅនិព្វាន) ។

១៥- មិច្ឆតិក្ខុ ៣

- ១- ធម៌ទាំងឡាយ មានសភាពខុសព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ដ៏រិបរិតផ្សេង ៗ ផង ដ៏ទៀងផង ។
- ២- ធម៌ទាំងឡាយមានសភាពប្រព្រឹត្តប្រាស់ចាកសេចក្តីរិបរិតផ្សេង ៗ ផង ដ៏ទៀងដោយកិរិយាឲ្យនូវផលក្នុងលំដាប់ ៗ ពិតមែន ។
- ៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានសភាពមិនទៀង ដោយសភាពទាំងពីរ ។

១៦- មគ្គារម្មណតិក្ខុ ៣

- ១- ធម៌ទាំងឡាយ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មានមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ជាហេតុដោយអត្តថា
ជាបច្ច័យ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានមគ្គជាអធិបតីដោយអត្តថាកិរិយាគ្របសង្កត់
នូវកងកិលេសហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។

១៧-ឧប្បន្នតិក្ខុ ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ដល់នូវកិរិយាបង្កើតឡើងហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ
ចាប់ដើមអំពីបង្កើតឡើង ដរាបដល់បែកធ្លាយទៅវិញ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មិនទាន់បង្កើតឡើងហើយ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ នឹងបង្កើតឡើងដោយឯកទេស ជាហេតុដ៏
សម្រេចហើយមែនពិត ។

១៨-អតីតតិក្ខុ ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ដល់នូវសភាពនៃខ្លួន ហើយប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មិនទាន់មានមកហើយ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏អាស្រ័យហេតុនោះៗ ហើយបង្កើតឡើង ។

១៩-អនន្តរតិក្ខុ ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្ចាស់ប្រព្រឹត្តកន្លងទៅហើយ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្ចាស់មិនទាន់មកដល់ហើយ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់ដ៏អាស្រ័យនូវហេតុនោះៗ ហើយ
បង្កើតឡើង ។

២០- អវិជ្ជាតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ធ្វើនូវខ្លួនឲ្យក្រៃលែងហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ ជាប់ដោយឥន្ទ្រិយក្តី គ្រាន់តែបង្កើតឡើងជាខាង
ក្រោយ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ ធ្វើនូវខ្លួនឲ្យក្រៃលែងហើយប្រព្រឹត្តទៅក្តី ជាប់
ដោយឥន្ទ្រិយក្តី គ្រាន់តែបង្កើតហើយជាខាងក្រៅក្តី ។

២១- អវិជ្ជាវម្មណតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់មានសភាពធ្វើនូវខ្លួនឲ្យក្រៃលែង
ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់គ្រាន់តែបង្កើតហើយជាខាងក្រៅ ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មានការម្នាក់ធ្វើនូវខ្លួនឲ្យក្រៃលែងហើយប្រព្រឹត្ត
ទៅផង គ្រាន់តែបង្កើតហើយជាខាងក្រៅផង ។

២២- សនិទស្សនតិក្ក ៣

១- ធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយនិទស្សនគឺបណ្ឌិតពោល
ថា ភាវធម៌ដែលខ្លួនគប្បីឃើញផង ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយភិរិយា
ប្រកួតប្រកាន់ផង ។

២- ធម៌ទាំងឡាយ មាននិទេសន គឺបណ្ឌិតពោលថា ការធម៌ដែល
ខ្លួនគប្បីឃើញមិនមានផល ប្រព្រឹត្តទៅមួយអង្វើដោយកិរិយាប្រកួតប្រកាន់
ផល ។

៣- ធម៌ទាំងឡាយ មាននិទេសន គឺបណ្ឌិតពោលថា ការធម៌ដែល
ខ្លួនគប្បីឃើញផល មានកិរិយាប្រកួតប្រកាន់មិនមានផល ។

រួមជាតិក្កមាតិកា ២២ ក្នុងបករណ៍ឈ្មោះ ធម្មសង្ក្ខណ៍ ចប់តែប៉ុណ្ណោះ។

សុរិដ្ឋា

ចំ ឆ-គឹមហាក់ ជាអ្នកត្រួតត្រាពាណិជ្ជកម្មខ្សែលួស នៅស្រុកមោងឫស្សី

រៀបរៀង

សុរិដ្ឋានេះ	ខ្ញុំទើបនឹងរិះ	គិតជាបឋម
តែងជាពាក្យបួន	ជួនពុំខុតម	អ្នកប្រាជ្ញចាស់ទុំ
	កុំប៉ិននា	។
ខ្ញុំបាទសូមរៀប	តែងតាមរបៀប	ពីសុរិដ្ឋា
គឺវិជ្ជាល្អ	ក្រែក្រមហិមា	ឈ្នះអស់មាត
	គំរេកច្រើនក្រែក	។
នរុងណា	ស្អប់ភ្លើងទុក្ខា	កើតក្នុងក្បាលក្រែក
ចង់ធ្វើឲ្យប្រាស	និរាសចង្រៃ	ត្រូវគិតកែខែ
	រៀនសិល្បសាស្ត្រ	។
រៀនសុរិដ្ឋា	រឿងសំភារ	ភ្លឺផ្ទុកស្អាតស្អាត
ជនត្រូវប្រាថ្នា	មិនត្រូវប្រមាទ	ត្រូវធ្វើតស៊ូភាគ
	ស្វែងយកឲ្យបាន	។

បើមិនទំរក	ទុក្ខនឹងចូលមក	ច្រៀតជ្រកក្នុងប្រាណ
ញាប់ញ័រខ្លាច	ស្មុគចិត្តឥតក្បាន	ដាច់ភ្នែកបំភាន
	សន្តានមើលងាយ	។
នាទីប្រជុំ	បណ្ឌិតតូចធំ	ខ្មៅពុំពណ៌រាយ
ដូចជាសត្វក្អែក	ខ្មៅហួសនិយាយ	កណ្តាលហ្វូងនាយ
	បក្សាហង្សសត្វ	។
រំព្រះសុរិយា	រស្មីជ្រះថ្លា	អាភាសឆ្វៀលឆ្វាត់
ពុំស្មើវិជ្ជា	ភ្លឺត្មានចេះបាត់	ពុំចេះរសាត់
	អាប័នទៅណា	។
អស់ទ្រព្យសម្បត្តិ	ជួនកាលប្រែខ្ចាត់	វិនាសអសារ
វិជ្ជានេះឯង	តែងជាប់កាយា	ចោរនឹងប្រាថ្នា
	លួចលាក់ពុំបាន	។
អាវុធនានា	សឹងចាញ់វិជ្ជា	វិជ្ជាកល្យាណ
មុតលើសព្រះខ័ន	ពេជ្រនិលស្បូវកាន់	សស្រ្តាប៉ុន្មាន
	ពុំស្មើឡើយនៃ	។
វិជ្ជាឲ្យមាន	សម្បត្តិធនធាន	មាសប្រាក់ទីវៃ
ទាសីទាសា	ស្នូនច្បារប្រពៃ	ឲ្យមានជោគជ័យ
	ល្បីសព្វទិសា	។

វិជ្ជាឲ្យមិត្ត	ឲ្យញាតិវង្ស	ស្រឡាញ់ស្នេហា
ឲ្យយសប៉ុថ្នែង	រុងរឿងសត្វ	វិជ្ជាក្បូរក្បា
	ការពារអកុសល	។
វិជ្ជាឲ្យសុខ	គ្មានព្រួយវិតក្ក	ទុក្ខពុំហ៊ានពាល់
ធ្វើឲ្យចិត្ត	ជ្រះថ្លាពេកសល់	វិជ្ជាឥម្ពល់
	ក្តីសុខក្នុងកាយ	។
បូរីឯណា	មានពួកបណ្តា	កស្រែច្រើនប្រាជ្ញប្រាយ
បូរីនោះឯង	រែងឡើយសព្វសាយ	នគរទាំងឡាយ
	ខូបខ្លាចគេជ័យ	។
បិតាមាតា	បើបាទបុត្រា	ធ្លាតវិជ្ជាវិក្រ
លោកសឹងសរសើរ	ដំណើរបុត្រវិជ្ជ	ដោយបុណ្យនិស្ស័យ
	ទ័យាក្សេមក្សាន្ត	។
វិជ្ជាជាគុណ	ឲ្យអស់មហាជន	គន់គិតគ្រប់ប្រាណ
សម្គាល់ត្រូវខុស	ចាបខ្ពស់ប៉ុន្មាន	ឲ្យយល់សណ្ឋាន
	សន្តានពាលខ្មៅ	។
ឲ្យស្គាល់តូចធំ	ស្គាល់ភ្លេងចាស់ទុំ	ជំងឺគ្រជាក់ក្តៅ
ឲ្យស្គាល់ធ្ងន់ស្រាល	ដុតពាលផ្លែឆ្កែ	ស្គាល់ទឹកក្នុងក្រៅ
	ស្គាល់ហៅក្រាស់ស្លើង	។

បានបុណ្យភាសណា

ត្រូវតែបន្ទាប

ឲ្យចេះរក្សា

កេរ្តិ៍ឈ្មោះកម្ពុជា

ឲ្យចេះតបស្នង

ឲ្យចេះអភិវឌ្ឍ

បើចង់ធ្វើឈ្មោះ

វិជ្ជាឲ្យស្គាល់

វិជ្ជាចង្អុល

ដឹកនាំទំនៀម

ពាណិជ្ជមួយ ។

កុំឆក់ឆក់

ឲ្យជំនុំខ្លួនថា

សូភាពទើបប្តើង

យើងគេនិន្ទា

ឲ្យចេះខំខិតខំ

សាយសព្វនានា

ក្រអូបលប្បដ្ឋាន

មិនឲ្យកន្លង

មាតាបិតា

រក្សារួមរក្សា

គុច្ចតន៍ជំនួញ

យល់ការជ្រៅវែក

ពាណិជ្ជពលគ្នា

ប្រឹងខំឲ្យល្អ

ចេញចូលនាវា

អនេកឧភាស

ឲ្យចេះមានព្រួយ

កុហកអស់ព្រៃ

ជាជាន់ល្អចរេ

មិនត្រូវតម្លើង

មិនត្រូវឲ្យធ្លាក់

។

ឲ្យប្រឹងការពារ

ឲ្យបាននាមា

។

គុណត្រួតពិនិត្យ

ស្រឡាញ់ស្នេហា

។

លក់ដូរល្អាក់

ហែនព្រួញអ្នក

។

បង្ហាញមាតិកា

ឲ្យភើតលាភា

។

រិះរកប្រាក់មាស

សូរឲ្យវិនាស

។

ឲ្យចេះសម្តី	កាន់ជនប្រុសស្រី	វៃវៃវៃវៃ
ឲ្យជនផងស្តេច	ដូចកូននិងមេ	នោះឯងទើបគេ
	ជួយទិញជួយផ្លូវ	។
ធ្វើចិត្តឲ្យត្រង់	រសធម៌កុំបង់	កុំកំណាញ់ស្នូ
ជនជាតិអប្បល័ក្ខណ៍	ចិត្តស្ម័គ្រអាសូរ	កុំណាញ់ផ្លូវ
	ផងរាល់វេលា	។
វិជ្ជាឲ្យស្គាល់	ឲ្យកោតខ្លាចដល់	អង្គព្រះពុទ្ធា
បរមសាស្តា	ទេវតាយក្សមារ	ឲ្យខំបូជា
	វន្ទាសត្វថ្ងៃ	។
ឲ្យស្គាល់មេត្តា	ឧត្តមសាក្យា	មុនីចរវិណា
លុបលើសសត្វផង	កន្លងភពក្រៃ	ជនមាននិស្ស័យ
	ក្រេបរសពុំខាន	។
ឲ្យស្គាល់ព្រះធម៌	ប្រកបដោយពណ៌	ភ្លឺដាងសុរិយា
មរណជក	ព្យាធិប្បន្នាន	និរាសទៅបាទ
	អមតប្បី	។
ឲ្យស្គាល់ព្រះសង្ឃ	ផុតជាចំណង់	ត្រេកកាមលោភិយ
តណ្ហាស្ងប់ស្ងាត់	ចង់បាត់រស្មី	គួរជនប្រុសស្រី
	ដើរទៅធ្វើទាន	។

ព្រះសង្ឃដូចស្រែ	ជាប់ជីវិតវិញ	លូតលាស់ធនធាន
ឲ្យផលឧត្តម	ស្តុកស្តម្ភក្រមាន	ចេះញ៉ាំងអស់ទាន
	ឲ្យរីករាយជាស	។
វិជ្ជាឲ្យជ័ន	ឲ្យជនប្រុងប្រឹង	ធ្វើតាមពុទ្ធសាសន៍
វេចនប្រសើរ	ជាតិប្រហើរណាស់	ឲ្យអស់ក្លែងចាស់
	សង្វាតសិក្សា	។
ឲ្យខំធ្វើបុណ្យ	មិនឲ្យទូរជន	កំណាញ់បួស្យា
កុសលតូចធំ	គោងខំប្រវា	យកមកប្រើការ
	បណ្តាញលោភោ	។
វិជ្ជាជួយធ្វើ	ឲ្យជ័នថាខុស	ទោសនោះជ្រុះសោ
តែកើតឡើងហើយ	អ្នកកើយសន្តោ	ដូចភ្លើងនៅរោ-
	រោនរកណា	។
ឲ្យចេះពិតពិល	ឲ្យខំមើល	សម្គាល់តណ្ហា
តែងបង្កើតចិត្ត	ឲ្យស្មើទូប្រាថ្នា	នាំកើតសោកា
	ឧបាស្សក្តៅ	។
លោភវាយដំ	ឈឺឈួលអួលក្រំ	ដំណាំហ្មឺនសៅ
ញ៉ាំងដួងចិត្ត	ប្រព្រឹត្តការខ្លៅ	លោភប្រដៅ
	ឲ្យចង់តែបាន	។

បានហើយចង់ទៀត	ឧបទ្វីប	ស្ទើរព្រះបាទប្រាណ
ហឫទ័យកង្វល់	សល់សេនាវាង	កងខ្លួនសន្តាន
	ព្រះបាទប្រាណ	។
វិជ្ជាពន្យល់	ឲ្យចេះតទល់	សម្លាប់តណ្ហា
ឲ្យបរិច្ចាគទាន	ជាគ្រឿងសស្ត្រា	មកផ្ដាញ់ចេញ
	តណ្ហាអប្រិយ	។
វិជ្ជាពន្យាក	ធ្វើឲ្យសត្វក្អក	រាល់រូបប្រសស្រី
ដឹងគិតទៅថា	លោកាទាំងបី	ទោសៈអប្រិយ
	ដុះមីរត្រៀបត្រា	។
គួរឲ្យប្រយ័ត្ន	គួរខំកំចាត់	បំបាត់ទោសា
នាំកាយឲ្យព្រួយ	រលួយចិត្ត	ខុសនឹងរាជការ
	ខាតទ្រព្យសម្បត្តិ	។
វិជ្ជាឲ្យដឹង	បើចង់បាត់ទ័ង	ឲ្យកាន់សីលថ្នាក់
សីលប្រាំប្រាំបី	ប្រយោជន៍ច្រើនក្ដាន់	សីលអាចនាំសត្វ
	កាត់រកនិព្វាន	។

សីលជាឧសថ	ពូកែចំហុត	រកអ្វីស្មើគ្នា ១
វិជ្ជាញ៉ាំងជន	ឲ្យជនសូត្ររៀន	សីលជាប្រធាន
	នាំក្តីសុខ	។
វិជ្ជាបង្កើល	ឲ្យជនផ្អកផ្អើល	បារម្ភចិន្តា
ថាបាបមួយមាំ	សម្បើមណាសសា	គឺគួរមាហា
	វង្វេងងងឹត	។
ឃើញតូចថាធំ	ឃើញរាយថាដុំ	ឃើញឆ្ងាយថាជិត
គុណថាជាទោស	សត្រូវថាមិត្ត	ជនអើយគួរគិត
	អាសូរអាត្មា	។
មើលមានវិជ្ជា	ឲ្យយកការវិនា	ពិយាដមាហា
លោកោចពន្ធិច	តែងជិតរូបា	កាន់ខ្ញុំក្បួនសាកា
	មហាច្រើនសល់	។
ការវិនាជាថ្នាំ	សម្រាប់ដុះសត្រាំ	មើលឧបាយកល
វង្វេងកើតហើយ	អ្នកអើយកុំចូល	យកការវិនាផ្តល់
	ផ្តាច់គួរមាហា	។

ហែសប្បុរស	ចូលចេះលោតផ្លោះ	ឲ្យចាតចេញណា
ពីមេបាបបី	ស្តេចចោរភ្លៀវក្លា	ទើបឃើញអមតា
	និព្វានពណ៌រាយ	។
ចូលខំប្រព្រឹត្ត	ចិត្តមជ្ឈិម	ឲ្យល្អព្រាងព្រាយ
តាមធម៌សុចរិត	កុំឲ្យបាបលាយ	នាំឲ្យរាយមាយ
	អាប័នសិរី	។
ឲ្យគ្រាប់ពូកយុំ	គំនិតរម្យទេម	លើសលើបក្សី
ព្រឹកឡើងកាលណា	ចូលកាន់រុក្ខ	ក្រេបរសតិសិ
	បុប្ផាទាំងឡាយ	។
ដួចជាបណ្ឌិត	ប្រកបគំនិត	យល់ការវែងឆ្ងាយ
ចេះប្រឹងស្វែងរក	វត្ថុឆ្លើតឆាយ	ពុំដែលមានណាយ
	រសាយទីយា	។
កុំគ្រាប់ពូករុយ	មានយាទុយមុយ	អាគ្រក់មហិមា
ព្រឹកព្រាងស្វាងថ្ងាត	ត្រេចកាត់ម្លឹង	រករោមអស់លា-
	មកស្អុយជាប់ជាស	។
សត្វរុយប្រៀបដូច	បុគ្គលពាលខូច	ប្រាថ្នាកាមក្រាស់
មិនស្គាល់រសពិត	កាសិតពុទ្ធសាសន៍	នាំខ្លួនឲ្យប្រាស
	និកសក្តិសុខ	។

សប្បុរសគប្បី	ស្គាល់ជាតិលោកិយ	ច្រើនកាមវិតក្ក
កិលេសអបរំ	នាំកាយអផ្សុក	ពុំបាទស្រណុក
	កងលោកនេះណា	។
គួរខំវះវង់	បញ្ញាឲ្យឃ្លាង	ចេះធ្វើបុប្ផ
កុំឲ្យដេកគ្រាំ	កងកាមតណ្ហា	ឲ្យខំសិក្សា
	អង្គនីកមគ្គ	។
រឺជាបទុម	ពិដោរកិរម្យ	បរមណិនរលក្ខណ៍
កើតអំពីភក់	បឹងតូកជ្រៅរាក់	តែពុំចេះស្ម័គ្រ
	នឹងសង្ខារខ្លួន	។
ប្រឹងដុះលូតលាស់	រសាយចេញអស់	ល្បាត់ធំធូង
ផុតទឹកកាលណា	បុប្ផកាយខ្លួន	ខ្លួននោះគួរស្នូន
	ដល់ជននានា	។
នេះដូចសប្បុរស	ចង់តែរដោះ	ពីកិលេសមារ
ប្រឹងខំធ្វើទាន	មានសីលការវនា	តាមផ្លូវពុទ្ធ
	នុញ្ញាតវិសេស	។
កុំធ្វើតាមជ្រូក	យកគត់ធ្វើពួក	ដេកធ្វើគ្រែអែ
បាទបាយភោគ្គ	ថាខ្លួនវិសេស	ចេះតែប្រហែស
	មិនគិតតទៅ	។

រួចជាប់ក្នុងទ្រូង
ពុំដែលចង់ចេញ

របងជ័ត្រង័
ចាកទីលំនៅ

ធំ ៗ សន្លៅ
ភក់ច្រើនយ៉ាងជ្រៅ

នៅស្ងៀមត្រា

។

មិនដឹងខ្លួនថា
គេនឹងសម្លាប់

ចង្អុលទៀតណា
សាច់សាប់ច្រពាក់

ខ្លួននឹងសោយកម្ម
យកមកស្លាប់ជា

ប្រលាក់ញ៉ាំង

។

ជ្រុកដូចពាលខ្មៅ
ហូរទុយប្រតិព័ទ្ធ

ចិត្តអាក្រក់ខ្មៅ
នឹងវដ្តសង្សារ

អាច់ឥក្របាជ្វា
ថាគ្មានហានណា

ប្រសើរជាងបាន

។

ជនអើយសូមគិត

សូមជួយពិនិត្យ

ពាក្យអម្បាលម៉ាន

ដែលខ្ញុំបានពោល

ចំពោះសន្តាន

បើល្មមរាប់មាន

ចូរសិក្សាហោង

។

សេចក្តីរាយការណ៍

អំពីដំណើរទៅក្នុងដែនកូសាំងស៊ីនចំពោះខែត្រដែលមានវត្ត

លោកសង្ឃខ្មែរ

ព្រះគ្រូសង្ឃវិជ្ជា ហា តាត

អាចារ្យបង្រៀនភាសាសំស្ក្រឹតនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

រៀបរៀង

- ២ -

ដំណើរបញ្ញត្តិខេត្តបាក់លីវ

ថ្ងៃ២២ ខែឃុំឃីយេរឆ្នាំ១៩២៨

វេលាម៉ោង៨កន្លះព្រឹក ចេញពីខេត្តបាក់លីវមក ដល់ម៉ោង ១០
ព្រឹកដល់មកស្រុកត្រាំង (ខ្មែរហៅខេត្តឃ្វាំង) ឈប់នៅផ្ទះលោក ឡាង
ម៉នីស្រាវីរ ចំនួន៣០ម៉ឺនុត ហើយលោកចៅហ្វាយស្រុក អ៊ឹម ជាតិខ្មែរ
បានជូនដំណើរបង្គោលនៅឯវត្តឃ្វាំង ក្នុងប៉ុញ្ញាឡាង ១ណាញ់វាញ់ ដឹក
គ្នានឹងបុស្ត្រឃ្វាំងនោះខ្លួនខ្លួនឈ្មោះដី បានឈប់សំណាក់នៅវត្តឃ្វាំង
នោះ រីឯអ្នកស្រីចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ឌិតយ ក៏ត្រឡប់ទៅវិញទំលេច
ទៅសំណាក់អាស្រ័យ នៅនាទីផ្ទះសម្រាប់សំណាក់របស់រាជការ ក្នុងកំ
ផែងជាមួយនឹងផ្ទះលោកឡាងម៉នីស្រាវីរ ចំណែកខ្លួនខ្ញុំដែលទៅអាស្រ័យ

នៅវត្តឃ្លាំងនោះ កាលដែលទៅបានស្របក់ កំពុងតែនិយាយសន្ទនា
នឹងលោកអធិការលន់ ស្រាប់តែឃើញលោកព្រះវិន័យធម្មសារដែលលោក
គង់នៅក្នុងពេញវត្តជាមួយគ្នាក្នុងជិតគ្នានឹងខ្ញុំនិមន្តមកពីក្រោយ ហើយខ្ញុំសួរ
លោកក៏បានដំណឹងក្នុងពេលនោះថា និមន្តមកយូរថ្ងៃហើយ ដើម្បីមកជួយ
ចាត់ចែងកិច្ចធ្វើបុណ្យបូជាសព លោកគ្រូព្រះសព្វវត្តនេះ លុះដល់ពេល
ឆាន់រួចហើយលោកអធិការលន់ លោកក៏មានព្រះទ័យល្អបានចាត់ចែង
រៀបចំកន្លែងឲ្យសឹងនៅក្នុងបន្ទប់ ១ ជិតគ្នានឹងកន្លែងលោកព្រះវិន័យធម្ម
សារ ហើយលោកបានទាំងចាត់ចែង គោដនាហាររាល់ពេលដរាបដល់
ពេលចេញពីវត្តនេះ ខ្ញុំមានអំណរក្រៃពេកនឹងគុណលោក ដែលលោក
មានចិត្តល្អ ហើយបានចាត់ចែងដូចៗនេះ ។ រីឯវត្តឃ្លាំងជាវត្ត
ធំ ហើយល្អស្អាតជាងវត្តដទៃទៀត ។ ក្នុងវត្តឃ្លាំង ។

ដំណើរក្នុងវត្តឃ្លាំង

នៅវេលាម៉ោង៧ព្រឹកសៀលថ្ងៃខែជាមួយគ្នា បាន ហ្វាងព្រះរាជបណ្ណា-
ល័យបានអញ្ជើញទៅវត្តឃ្លាំង ក្រោយបន្តិចលោកចៅហ្វាយស្រុកអ៊ឹម
ក៏អញ្ជើញទៅដល់ទៀត ហើយជួបជុំគ្នា នៅលើទីក្នុង លោកអធិការ
លន់ ។ នឹងលោកសង្ឃក្នុងវត្តនោះក៏មកជួបជុំព្រមគ្នា ទើបបានហ្វាងព្រះ
រាជបណ្ណាល័យ បានសួរលោកអធិការ ដូចរៀបចំស្នាក់នៅក្នុងទៀត ។
ហើយបានប្រគេនសៀវភៅនិងរូបផ្ចិតពុទ្ធដល់លោកអធិការ រួចហើយ

បានសន្មតានឹងលោកចៅហ្វាយស្រុក អ៊ឹម ព័ត៌ការគិតបង្កើតសាលារៀនក្នុង
 វត្តសម្រាប់បង្រៀនអក្សរខ្មែរនិងព្រះពុទ្ធសាសនា លោកចៅហ្វាយស្រុក
 អ៊ឹមក៏យកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការនេះផង ដោយលោកជាតិជាខ្មែរ មានសេចក្តី
 ចូលចិត្តខាងចំណេះវិជ្ជាខ្មែរ និង ព្រះពុទ្ធសាសនាពេញបន្ទុក ។

ដល់ម៉ោង ៤ កន្លះរសៀល ចេញពីវត្តយូរៗចំពោះទៅវត្តសង្កែក
 យុំអ្វយអ្វយ ខណ្ឌញ័រខាញ់ លោកចៅហ្វាយស្រុកអ៊ឹម ក៏ជូនទៅផង
 លុះទៅដល់លោកចៅអធិការនាម អ៊ុន ក៏បានធ្វើបដិសណ្ឋារដោយគួរ
 សម ហើយអញ្ជើញឲ្យឡើងទៅលើកុដិលោក បានហ្វាងព្រះរាជបណ្ណា-
 ល័យក៏បានសួរនិងប្រគេនសៀវភៅដូចវត្តដទៃៗ រួចចេញពីវត្តសង្កែកត្រ-
 ឡប់មកកាន់ទីសំណាក់ដើមវិញ ។

ថ្ងៃ ២៥ ខែឃ្នាំឆ័យ ឆ្នាំ ១៩២៨

លោកចៅហ្វាយស្រុក អ៊ឹម បាននិមន្តលោកសង្ឃដែលគង់នៅវត្ត
 ជិតៗ មកប្រជុំនៅវត្តយូរៗ បានចំនួន ៦ វត្ត គឺវត្តព្រែកអណ្តើក ១ វត្ត
 ទទឹមចាស់ ១ វត្តទទឹមថ្មី ១ វត្តស្រឡូង ១ វត្តកណ្តាល ១ វត្តសំរោង ១
 ព្រមទាំងវត្តយូរៗ ១ ទៀតត្រូវជា ៧ វត្ត ក្នុងពេលដែលជួបជុំនៅវេលាម៉ោង
 ៨ កន្លះព្រឹក បានហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ និងលោកចៅហ្វាយស្រុក
 អ៊ឹម លោកចៅហ្វាយខណ្ឌសួនក៏អញ្ជើញមកជួបជុំក្នុងទីជាមួយគ្នា ហើយ
 បានហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏និយាយពន្យល់ អំពីការគិតបង្កើតឲ្យមាន

សាលាក្នុងវត្ត សម្រាប់បង្រៀនអក្សរខ្មែរ និងបង្រៀនធម្មវិន័យ ព្រះពុទ្ធ
សាសនាក្នុងខេត្តឃ្លាំងនេះ លោកចៅហ្វាយស្រុកអ៊ឹម ជាអ្នកប្រែកាសាតិ
បារាំងមកជាខ្មែរឲ្យលោកសង្ឃគ្រប់វត្តនោះស្តាប់ លោកសង្ឃគ្រប់វត្តនោះ
ក៏ឥតមានយល់ខាស់ព្រមព្រៀងចូលចិត្តត្រេកអរគ្រប់អង្គ ចាងហ្វាងព្រះរាជ
បណ្ណាល័យក៏និយាយពន្យល់តទៅទៀតពីកិច្ចដែលបង្រៀននោះគឺបង្រៀន
ខាងក្មេង ។ ឲ្យចេះមើលចេះសរសេរអក្សរខ្មែរឲ្យត្រឹមត្រូវ ដល់វេលាល្ងាច
បង្រៀនធម្មវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា ដល់កិត្យុសាមណេរតាំងអំពីកិច្ចស្ងៀក
ពាក់ជាដើម ព្រោះអ្នកបួសក្នុងសាសនានេះ កាលបើចេះស្ងៀកពាក់ឲ្យ
ស្អាតបាតជាបរិមណ្ឌលល្អហើយ អ្នកទាំងពួងគេមើលទៅឃើញគ្រឿង
ស្ងៀងពាក់តែពីខាងក្រៅ ក៏គេនឹងអាចចូលចិត្តបាន ថាលោកទាំងអស់នេះ
សុទ្ធតែចេះដឹងល្អ ហើយក៏បណ្ណាលឲ្យសេចក្តីជ្រះថ្លាទៅបាន បើអ្នកបួស
ក្នុងសាសនានេះ មិនបេះរៀបខ្លួនឲ្យស្អាតបាតល្អ ស្ងៀកពាក់ស្បង់ចំពា
រយករយាក កាលបើអ្នកទាំងពួងគេមើលទៅឃើញរយករយាកដូច្នោះ គេ
ក៏នឹងនឹកក្នុងចិត្តថាអ្នកបួសទាំងអស់នេះសុទ្ធតែល្ងង់ គ្រាន់តែស្ងៀកពាក់
ឲ្យស្អាតឲ្យជាបរិមណ្ឌលក៏មិនចេះដែរ ម្ល៉េះហើយក៏នាំឲ្យគេមើលងាយ
បាន ហើយចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យបាននាំរឿងចំពោះខ្លួនឯង ថា
ដូចកាលដែល ខ្ញុំបានទៅស្រុកសៀម ឃើញលោកសង្ឃស្រុកសៀម
ស្ងៀកពាក់បែបផ្សេង កាលទៅនគរវត្តក្នុងខែត្រសៀមរាប ឃើញលោក
សង្ឃស្ងៀកពាក់របៀបផ្សេង ព្រោះហេតុនេះកិច្ចដែលបង្រៀននោះ ខាង

ចំណែកវិន័យ គួរបង្រៀនអំពីកិច្ចស្ងៀមស្ងាត់ជាដើម ។

លោក ចៅហ្វាយស្រុក គឹម ក៏ប្រែមកជាខ្មែរពិត លោកសង្ឃគ្រប់
វត្តនោះឲ្យស្តាប់ ក្នុងវេលានោះមានលោកគ្រូ ១ អង្គ ឈ្មោះ បច្ច័យរាម អ៊ុក
ឆ្លើយឡើងជួសលោកគ្រប់វត្តថា ពាក្យនេះគ្រូណាស់ ពាក្យនេះជាពាក្យ
ខាងពុទ្ធសាសនាអនិមនខាងសេយ្យសាសន៍ទេ ពាក្យនេះគួរតែយើងប្រតិ-
បត្តិតាម លុះរួចការប្រជុំហើយចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏បានប្រគេន
សៀវភៅនិងរូបផ្ដិតពុទ្ធដល់លោកអធិការគ្រប់វត្ត ។

ដល់ម៉ោង ១ កន្លះរសៀល ចេញទៅអង្គទៀត លោកចៅហ្វាយ
ស្រុក គឹម មានកិច្ចរាល់មិនបានជួនដំណើរទៅ បានឲ្យលោកចៅហ្វាយ
ខ័ណ្ឌឈ្មោះនី ជាអ្នកជួនដំណើរ មុនដំបូងចំពោះទៅវត្តទើបចាស់ លុះ
ដល់ទៅក៏មិនបានទៅយូរ គ្រាន់តែឡើងទៅលើកុដិ ១ រំពេច ហើយចុះ
ទៅមើលវិហាររួចក៏ចេញមកវិញ ព្រោះលោកអធិការវត្តនេះ បានទៅ
ជួបជុំនៅវត្តឃ្លាំងរួចហើយ រួចត្រឡប់ទៅវត្តបាយទៅ កាលដែលទៅ
ដល់ជិតវត្ត ឃើញរោងមួយវែងធ្វើដោយបេតុងអារម៍ ដល់សួរទៅគេ
ប្រាប់ថារោងនេះសម្រាប់ដាក់ទូកង លុះដល់ចូលទៅក្នុងវត្តបានឡើងទៅ
លើកុដិលោកអធិការ ។ នេះនាមគឺន លោកជាឧបជ្ឈាយ៍ធំ ។ ចាង
ហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ បានសួរដូចវត្តឯទៀត តែគ្រង់ដែលសួរពី
កិច្ចបង្កើតឲ្យមានគ្រូបង្រៀននោះ លោកអធិការឆ្លើយថា វត្តនេះនឹងបង្កើត
ឲ្យមានគ្រូបង្រៀននិងសាលាបង្រៀនមិនកើតទេ . ព្រោះមិនសូវមានឧបា

សកដើរវត្ត មានខ្លះតែនៅឆ្ងាយ ។ ណាស់នៅជិតវត្តមានភ្នំយួននិងចិន
រួចបានហូរព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏បានប្រគេនសៀវភៅនិងប្លង់តុម្ភូខ្លះ
ហើយចុះទៅមើលវិហារ ។ នោះសព្វថ្ងៃនេះ ចាស់បាក់បែកច្រើនណាស់
ហើយលោកកំពុងតែគិតកសាងជាថ្មី រួចចេញពីវត្តបាយដៅ ឆ្ពោះ
ត្រង់ទៅប្រាសាទគង ។ នេះ កាលពីដើមជាវត្តមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះថា ជា
វត្តមានឧបដ្ឋាយិក ពួកកេរ្តិ៍ឈ្មោះរហូតដល់ស្រុកខ្មែរយើង ក្នុងវេលា
ដែលទៅដល់ក្នុងជាន់នេះ លោកអធិការវត្តក៏មិននៅ ឃើញភិក្ខុសាម
ណេរយើងយាតនាវត្តក៏មិនសូវរាប់សា វិហារក៏ពុំបាក់បែកធ្លុះធ្លាយ
ច្រើន បានឃើញភិក្ខុរូបអ័កតាមបង្អួចហើយនិយាយពាក្យមិនសមគួរ
មិនមែនជាពាក្យរបស់អ្នកបួសរួចលិបខ្លួនចូលបាត់ទៅវិញ ។

បានហូរព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏មិននៅយូរព្រោះមិនជួបនឹងលោក
អធិការហើយចេញមកវិញ ១ រំពេចត្រឡប់មកឈៀងចូលទៅឯវត្តព្រែក
អណ្តើក ចូលទៅវត្តនេះក៏មិនបាននៅយូរ គ្រាន់តែមើលទីកុដ និងវិហារ
រួចចេញមកវិញ ព្រោះវត្តនេះបានទៅជួបជុំឯវត្តយ៉ាងរួចហើយ ។ ត្រឡប់
មកឯទីប៉ុស្តិ៍វិញឃើញនៅសល់រោលច្រើន ក៏ចេញទៅទៀតចំរោះទៅវត្ត
តានព តាមផ្លូវ ១ ផ្សេង កាលដែលទៅដល់បានឃើញវត្តតានពនោះ ជា
វត្តធំមាំមួន វិហារក៏គ្រាន់ប៉ុណ្ណោះ របៀបវត្តក៏រៀបរយល្អ តែមិនបានជួប
នឹងលោកអធិការ ជួបតែនឹងលោកគ្រូសូត្រ ហើយសួរដូចវត្តឯទៀត
រួចចេញពីវត្តនេះបង្អួចទៅឯវត្តរាងសំរិទ្ធ ក្នុងខណ្ឌញ៉ាំងញ៉ា កាលដែល

ទៅដល់ក៏បានឃើញវត្តនោះជាវត្តធំមាំមួនដែរ ទីវិហារក៏ល្អ ក្នុងសាលា
 ក៏មានរបៀបល្អ តែកាលដែលទៅដល់វេលាល្ងាចណាស់ហើយ ពេល
 ជិតយប់ទទួលលោកអធិការមិននៅផង ហេតុនោះយើងមិនបានចូលទៅ
 ក្នុងវិហារឡើយ គ្រាន់តែឡើងទៅលើក្នុងដើម្បីនឹងមើលពាងសំរិទ្ធិ ដល់
 ឡើងទៅក៏ឃើញពាងនោះតែ ១ កំណាត់ខាងលើ តែគេយកទៅភ្ជាប់នឹង
 ពាងធម្មតា សព្វថ្ងៃនេះគេច្រកស្រោមតម្កល់ទុកនៅមុខ ព្រះពុទ្ធរូបក្នុងក្នុង
 ប្រហែលជាគេសន្មតទុកថា ជារបស់មង្គល មានលោកសង្ឃក្នុងវត្តនេះ
 ប្រាប់ថាពាងសំរិទ្ធិ ១ កំណាត់នេះ គេដឹកដីទៅឃើញយូរឆ្នាំហើយ ព្រោះ
 ហេតុនេះ បានជាគេសន្មតឈ្មោះវត្តនេះថា វត្តពាងសំរិទ្ធិ លុះរួចកិច្ចនេះ
 ហើយក៏ត្រឡប់ចេញមកវិញ ១ រំពេច ដល់មកទីសំណាក់ដើមវិញ ក្នុង
 ពេលម៉ោងជាង ៧ យប់ ។

ថ្ងៃ ២២ ខែឃ្នាំឆ័យ ឆ្នាំ ១៩២៩

វេលាម៉ោង ៧ ព្រឹក ចេញទៅវត្តខ្សាច់ (យួនហៅកាសាច់) ក្នុងឃុំកៀក
 ឡាយ ខណ្ឌញ៉ាវ៉ាញ កាលទៅដល់បានឃើញវត្តនោះ ជាវត្តតូចស្អាត
 ស្តើង ហើយមិនដូចនឹងលោកអធិការផង ទើបចេញមក ១ រំពេច ហើយ
 ថយត្រឡប់ចូលទៅវត្តចម្ប៉ា ក្នុងឃុំឡាយគឹម ខណ្ឌញ៉ាវ៉ាញ វត្តនេះ
 ជាវត្តធំមាំមួនមានកិត្យសាមណេរ-ភ្នំក៏ច្រើន ញាតិញោមជើងវត្តក៏មាន

ចំនួនប្រើន លោកអធិការវត្តនេះនាមប៉ែន ជាឧបជ្ឈាយ៍មានគ្រូសូត្រ ២ អង្គ
១អង្គឈ្មោះអ៊ិត ៩ អង្គទៀតឈ្មោះកែស ១ នេះ លោកចេះប្រែបាលីជាខ្មែរ
បានកាលដែលយើងបានចូលទៅដល់ លោកក៏ចុះមកទទួលធ្វើបដិសណ្ឋារ
ដោយគួរសម ចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ បានសួរដូចវត្តឯទៀតលោក
អធិការវត្តនេះ ក៏បានសុំឲ្យមានសាលាបង្រៀននិងគ្រូបង្រៀនខ្មែរ បង្រៀន
បាលី បង្រៀនភាសាបារាំង ចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យក៏ពេញចិត្ត
ណាស់ រួចបានប្រគេនសៀវភៅនិងរូបផ្ចិតពុម្ព រួចហើយក៏ត្រឡប់មកកាន់
ទីសំណាក់ដើមវិញចំណែកខ្លួនខ្ញុំលោកចៅហ្វាយខណ្ឌ នី បាននិមន្តទៅ
ទទួលភត្តកិច្ចធាន់នៅនាទីផ្ទះឯផ្សារ ១អន្លើនិងឈ្មោះ ជី ផង ។

ដល់ម៉ោង ២ រសៀល ចេញទៅម្តងទៀតចំពោះទៅឯផ្សារបាយឆៅ
ដើម្បីនឹងចុះកាណូតរបស់លោក ឡោងមិនិស្រ្តាទ័របង្ហូសទៅវត្តបឹងទន្សា
ក្នុងយុំពាំងគារ ខណ្ឌឱញមី តែកាលដែលដល់ទៅផ្សារបាយឆៅ ពួក
យួនអ្នកធ្វើការក្នុងកាណូតប្រាប់ថាពេលម៉ោង ២ នេះទៅមិនរួចទេព្រោះទឹក
នាច បើដល់ម៉ោង ៤ រសៀល ទើបទឹកដៅរលូមទៅបាន ចាងហ្វាងព្រះ
រាជបណ្ណាល័យក៏នឹកស្តាយពេលដែលខាតដល់ ២ ម៉ោង គួរនឹងត្រឡប់
ទៅវត្តណាសិន ដល់ម៉ោង ៤ សឹមមកចុះកាណូតវិញ ទើបចេញពីបាយ
ឆៅត្រឡប់ចូលទៅវត្តមហាទេព ក្នុងយុំពាំង ខណ្ឌញ៉ាវ៉ា តែមិនដូចនឹង
លោកអធិការក៏ចេញមកវិញ ហើយបង្ហូសចូលវត្ត១ទៀតឈ្មោះវត្តដំរីម
កណ្តាល ក្នុងយុំពាំង ខណ្ឌញ៉ាវ៉ា នៅក្នុងវត្តនោះយូរប្រមាណជា ៣០

មិនត្រូវ ក៏ចេញពីវត្តនោះមកវិញឆ្ពោះទៅឯផ្សារបាយនៅទៀត លុះដល់
ទឹកដាវល្មមទៅបាន ទើបចុះកាណូតចេញពីបាយនៅទៅ នៅចំនួនប្រ
មាណ ៣ គីឡូម៉ែត្រទៀតនឹងដល់ទៅវត្តបឹងទទួរ កាណូតនោះក៏ត្រឡប់
ទៅមិនរួច ព្រោះទឹកដាវមិនទាន់ពេញទំហំនឹង ទើបលោកចៅហ្វាយខណ្ឌ
នី ហៅទូកយួន ១ មកចម្លងចុះពីកាណូត ហើយចែវទៅ ទំរង់ដល់ទៅវត្ត
បឹងទទួរ វេលាម៉ោង ៦ ល្ងាច ហើយឡើងចូលទៅវត្តបឹងទទួរ ។ នេះ
កំពុងតែសាងវិហារធ្វើដោយបេតុងការម៉េ នឹងប្រក់ក្បឿងពណ៌ មានកំ
ពូលស្រួចទៅលើបុស្សកដាំរំលេចដោយកញ្ចក់ ទំនងកំពូលខាងលើដូច
វិហារវត្តព្រះកែវក្រុងភ្នំពេញ តែសព្វថ្ងៃនេះ ធ្វើមិនទាន់ហើយនៅឡើយ
បានស្អាតទៅលោក ។ ប្រាប់ថាវិហារនេះសាងមក៥ ឆ្នាំហើយ ឥឡូវទុញ
ទាល់សេហ្វិយពេក ។ យើងមិនបានចូលទៅមើលខាងក្នុងវិហារនោះ
ឡើយ ព្រោះតិចពេលណាស់ នៅតែខាងមុខក្នុងលោក ហើយបានសួរ
ដូចវត្តឯទៀត លោកអធិការវត្តនេះ លោកចេះតែមិនហ៊ាននិយាយឆ្លើយ
ទំនងជាលោកគិតថា ដែលចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យមកនេះ ដើម្បី
នឹងបៀតបៀនដូចម្តេចក៏មិនដឹង ព្រោះជាតិគេជាបារាំងផង ឬ លោកគិត
ខ្លាចដោយហេតុឯណាមួយក៏មិនដឹង ហើយបានប្រគេនសៀវភៅនិងរូប-
ផ្តិតពុទ្ធស្រាសចំហើយ ក៏ត្រឡប់ចុះមកកំពង់វិញ ទទួលកាណូតក៏ដល់
ទៅព្រមគ្នា ទើបចុះកាណូតត្រឡប់មកវិញ ដល់ម៉ោង ៧ កន្លះយប់ បាន
ដល់មកទីសំណាក់ដើមវិញ ។

ដល់វេលាម៉ោង ៨ យប់ លោកចៅហ្វាយស្រុកអ៊ឹម ១ អធិនីន
 អស់លោកចៅហ្វាយ ១ ឈ្មោះជាតិជាខ្មែរ បានប្រមូលអស់ពួកខ្មែរដែលកាន់
 ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យមកជួបជុំគ្នាក្នុងទីហារវត្តឃ្លាំង ហើយបាននិមន្តឲ្យ
 អធិប្បាយពន្យល់ អំពីធម៌វិន័យច្បាប់ព្រះពុទ្ធ អស់ពួកសប្បុរសជើងវត្ត
 ឃ្លាំងក្នុងវេលាយប់នោះ លុះអធិប្បាយរួចហើយ បានហ្វាងព្រះរាជ
 បណ្ណាល័យក៏ក្រោកឡើងហើយ ឲ្យសព្វសាធុការ ដល់អស់ពុទ្ធសាស-
 និកជនទាំងអម្បាលនោះ សូមឲ្យបានសេចក្តីសុខ សេចក្តីចម្រើន ទាំងការ
 ធ្វើស្រែចំការក៏ឲ្យបានចម្រើនគ្រប់គ្នា រួចបានហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏
 ត្រឡប់ទៅកាន់ទីសំណាក់វិញ ។

ដំណើរចេញពីខែត្រស្រុកត្រាំង ថ្ងៃ ២៨ ខែឃ្នាំវិយោ ឆ្នាំ ១៩២៨

វេលាម៉ោង ៧ កន្លះព្រឹក ចេញពីខែត្រឃ្លាំងឆ្ពោះទៅខែត្រកំចាយ
 (ខែត្រហៅក្រមួនស) អស់ចម្ងាយផ្លូវចំនួន ១៥៨ គីឡូម៉ែត្រដល់ម៉ោង ១១
 ដឹកថ្លៃត្រង់ក៏ដល់ទៅកំចាយ ហើយចូលទៅឈប់នៅប៉ុយរូលោក ឡាង
 មិនិស្ត្រាទ័រចំនួន ៣០ ម៉ឺនុត រួចហួសទៅឯវត្តឧត្តុង្គមានជ័យ ក្នុងឃុំ
 យំហ៊ឹងញ៉ង ឧណ្ណត្សឿងហារ ចម្ងាយពីប៉ុស្តិ៍ទៅចំនួន ២ គីឡូម៉ែត្រ ខ្លួនខ្ញុំ
 និងឈ្មោះ ដី បានឈប់អាស្រ័យនៅវត្តឧត្តុង្គមានជ័យនេះ ចំណែកហាង-
 ហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យទៅឈប់សំណាក់អាស្រ័យទៅផ្ទះបង្គំលោ ។ ចំ-
 ណែកខ្លួនខ្ញុំដែលនៅសំណាក់អាស្រ័យក្នុងវត្ត ព្រមទាំងលោកគ្រូសូត្រ

លោកមានព្រះទ័យល្អ បានចាត់ចែងទឹកខ្លួនឲ្យសំណាក់អាស្រ័យដោយ
ស្រួលដរាបដល់មកវិញ ខ្ញុំមានអំណរគុណលោកមិនភ្លេចឡើយ ។

ដំណើរក្នុងខែត្រ រ៉ាប់ យ៉ា

វេលារសៀលម៉ោង ២ កន្លះក្នុងថ្ងៃជាមួយគ្នា ចាន់ហ្វានព្រះរាជ
បណ្ណាល័យបានអញ្ជើញទៅវត្តឧត្តុង្គមានជ័យ ដែលជាវត្តគឺខ្ញុំសំណាក់មាន
សេក្រៃទេ យួនម្នាក់ដែលលោក ឡាងម៉នីស្តាទ័រ ចាត់ឲ្យជាអ្នកជូន
ដំណើរបានជូនទៅផង បានចូលទៅជួបជុំនៅទីសាលាវត្តនេះ ព្រោះគេ
រៀបចំបម្រុងចាំទទួលក្នុងសាលានេះ ក្នុងពេលដែលជួបជុំនោះគឺព្រះសង្ឃ
នៅក្នុងវត្តនេះ ទាំងអស់មានលោកអធិការនាម ទឹម ជាដើម និង លោក
អធិការវត្តអង្គជុំ ព្រមទាំងមន្ត្រីយួននិងខ្មែរ និងបណ្ណាកស្រីអ្នកស្រុកស្រី
ប្រុសមកជួបជុំជាមួយគ្នា ហើយចាន់ហ្វានព្រះរាជបណ្ណាល័យបានសួរ
លោកអធិការទាំងពីរវត្ត តាមទំនងដូចសួរលោកអធិការក្នុងវត្តឯទៀត ។
លោកអធិការវត្តឧត្តុង្គមានជ័យបានឆ្លើយថា លោកមានត្រូវការចង់ឲ្យ
មានសាលារៀនក្នុងវត្តលោក នឹងឲ្យមានគ្រូបង្រៀនពីភ្នំពេញ ដើម្បីនឹង
បានបង្រៀនចំណេះវិជ្ជាខាងខ្មែរ និងបាលីធម្មវិន័យ និងភាសាបារាំងខ្លះ
ផង លុះរួចកិច្ចសួរនេះហើយ ចាន់ហ្វានព្រះរាជបណ្ណាល័យបានប្រគេន
សៀវភៅនិងរូបផ្កិតពុម្ព ដល់លោកអធិការទាំងពីរវត្តនោះ រួចចូលទៅ
បើកវិហារ ស្រេចហើយក៏ចេញពីវត្តនោះឆ្ពោះទៅវត្តដែលនៅឆ្ងាយ ។

មុនដំបូងឈៀងចូលទៅវត្តអង្គដុំៗ នេះជាវត្តតូច មិនមានកុដិសាលាមាំមួន
ទេ វិហារក៏តូច ជាវត្តស្ថិតនៅកណ្តាលព្រៃគ្រែង ចូលទៅតែ ១ រំពេច
ក៏ចេញមកវិញ ហើយហួសទៅវត្តកំពង់ចិន និងវត្តក្បាងនំ វត្តទាំងពីរនេះ
កាលដែលយើងចូលទៅដល់ ឃើញលោកសង្ឃក្នុងវត្ត កំពង់តែហាត់
ចែងរៀបចំចាំទទួលហើយមានចៅហ្វាយខណ្ឌម្នាក់ជាជាតិខ្មែរដែលជាអ្នក
ត្រួតត្រាខណ្ឌនេះ បានមកក្នុងទីនោះ ហើយដំរាបចានហ្វាងព្រះរាជ
បណ្ណាល័យថាខ្ញុំបាទបានដឹងថា លោកស្រីអញ្ជើញមកដល់ក្នុងថ្ងៃស្អែក
លោកសង្ឃក្នុងវត្តកំពង់តែរៀបចំចាំទទួលដល់ថ្ងៃស្អែក ឥឡូវអញ្ជើញ
មកដល់ក្នុងថ្ងៃនេះរៀបចំទទួលមិនទាន់ ចានហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យឆ្លើយ
ថាមិនបាច់រៀបចំអ្វីទេហើយបានសួរលោកអធិការទាំងពីរវត្តនោះ ព្រម
ទាំងប្រគេនសៀវភៅនិងរូបផ្ដិតពុទ្ធម្មដូចវត្តដទៃៗ រួចហើយចេញអំពីវត្ត
ទាំងពីរនេះ ហួសទៅវត្ត ១ ទៀតឈ្មោះហៅវត្តឃ្លាំងមឿង ចៅ
ហ្វាយខណ្ឌខ្មែរនោះក៏ជូនទៅជាមួយផង កាលដែលទៅដល់ក៏ឃើញវត្ត
ឃ្លាំងមឿងនោះជាវត្តធំមាំមួន លោកអធិការវត្តនេះឈ្មោះជា មានឈ្មោះ
ជាព្រះមហាបទុមវង្ស ជាព្រះឧបជ្ឈាយ៍មានសញ្ញាប័ត្រតាំងពីសព្វថ្ងៃ
ព្រះមហាសង្ឃរាជ ព្រះនាមទៀង ក្នុងស្រុកខ្មែរ លោកអធិការរាជៈក៏
ចុះមកទទួលជាមួយនឹងលោកអធិការវត្តកំពង់សុរិយា ហើយយើងបាន
ចូលទៅមើលវិហារ ដល់ទៅទីលានដីទាំងមុខវិហារ លោកអធិការវត្តនេះ

និយាយនឹងចាងហ្វានព្រះរាជបណ្ណាល័យថា អាត្មាកំពុងតែរៀបចំបម្រុង
ចាំទទួលដល់ថ្ងៃស្អែក ឥឡូវអញ្ជើញមកដល់ថ្ងៃនេះ រៀបទទួលមិនទាន់
ចាងហ្វានព្រះរាជបណ្ណាល័យឆ្លើយថា ខ្ញុំចង់ឃើញតែទីវត្ត ដែលមិនទាន់
រៀបចំចាំទទួល ជាងវត្តដែលរៀបចំហើយ ទើបត្រឡប់ពីវិហារឡើងទៅ
លើកុដិលោក ។ ក៏រៀបធ្វើបដិសណ្ឋារៈទទួលដោយសមគួរ ហើយបាន
សួរលោកអធិការវត្តឃ្លាំងមឿង និងវត្តកំពង់សុរិយា ព្រមទាំងប្រគេនសៀវ
ភៅ និងរូបផ្គុំតុម្ព ដូចវត្តដទៃទៀត ។ លោកត្រូវវត្តឃ្លាំងមឿងបានឆ្លើយ
ថា អាត្មាត្រូវការចង់ឲ្យមានសាលាបង្រៀន និងគ្រូបង្រៀនឲ្យបង្រៀន
អក្សរខ្មែរ ព្រះត្រៃបិដក និងអក្សរបារាំងខ្លះផងក្នុងវត្តនេះ ហើយលោក
និយាយតទៅទៀតថា អាត្មារៀបចំបម្រុងចាំទទួលដល់ថ្ងៃស្អែក ឥឡូវ
អញ្ជើញមកដល់មុន អស់ឧបាសក ឧបាសិកា ដើរវត្តឥតមានអ្នកណាដឹង
នឹងមកឲ្យទាន់ក្នុងពេលនេះ ហេតុនេះអាត្មាសូមអញ្ជើញលោកស្រីឲ្យចូល
មកវត្តអាត្មាម្តងទៀត ចាងហ្វានព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏បានគិតថ្ងៃទៅ
ឃើញថាដល់ថ្ងៃ ៣០ ខែឃ្លាំងវិយែរនេះជាថ្ងៃត្រូវត្រឡប់ពី "រ៉ាច់យ៉ា" ទៅ
ខែត្រ កងបី នឹងមកតាមផ្លូវនេះដែរ ហើយនឹងចូលមកឈប់នៅវត្តនេះ
វេលាម៉ោង ៨ ព្រឹក ដល់ម៉ោង ១២ ថ្ងៃត្រង់សឹមចេញទៅខែត្រកងបី លោក
អធិការវត្តឃ្លាំងមឿងលោកក៏ត្រេកអរ ព្រោះនឹងបានសម្រេចតាមសេចក្តី
ដែលលោកគិតទុក ។ លុះរួចកិច្ចក្នុងវត្តនេះហើយ ក៏ត្រឡប់មកឯទីសំ-
ណាក់ដើមវិញ ។

ថ្ងៃ ២៨ ខែ ឃ្នាំ ឆ្នាំ ១៩២៨

ថ្ងៃនេះបម្រុងនឹងទៅវត្តឡាំងយើ ក្នុងឃុំយំញាឡក ខណ្ឌចាញ់រៀង
ដោយសាលុប-កប៉ាល់តូចរបស់រាជការ តែចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ
គិតថា កុំឲ្យខាតវេលាក្នុងការដែលដើរមើលវត្តនេះ ដោយដឹងថាសា
លុបនោះនឹងចេញទៅត្រូវទៅប៉ុស្តិ៍ឡងមី ផ្លូវថយទឹកទៅដល់ប៉ុស្តិ៍ឡងមី
នោះដែរ ហើយតាមផ្លូវនោះមានវត្តខ្លះ ទើបឲ្យសាលុបចេញទៅតាម
ផ្លូវទឹក យើងក៏ចេញទៅដោយរថយន្ត របស់លោកឡាងមីនិស្ត្រាទ័រនៅ
ក៏ចំយ៉ា កាលដែលចេញពីក៏ចំយ៉ាទៅនៅវេលាម៉ោង ៨ ព្រឹក ដល់ទៅ
វត្តអូរជុំ ក្នុងឃុំអាបឡក ខណ្ឌតៀងឱញ វេលាម៉ោង ១០ ព្រឹកហើយ
បានចូលទៅក្នុងវត្តនោះ បានសួរនឹងបានប្រគេនសៀវភៅដូចវត្តឯទៀត
រួចចេញមកវិញមកឈប់សម្រាកនៅផ្ទះចៅហ្វាយខណ្ឌហាយ ។ នេះមាន
ការកេរ្តិ៍យសជាចៅហ្វាយស្រុក ហើយបានទទួលកត្តកិច្ចក្នុងផ្ទះលោកចៅ
ហ្វាយខណ្ឌនេះទាំងអស់គ្នា ។ លុះដល់ម៉ោង ១២ ថ្ងៃត្រង់ ក៏ចេញពីនោះ
ទៅទៀត ដល់ម៉ោង ២ រសៀលបានដល់ទៅប៉ុស្តិ៍ឡងមី ។ នេះជាប៉ុស្តិ៍
ដេឡូតេ (ទីចៅហ្វាយស្រុក) យួនម្នាក់នៅភ្នំគគ្រា មានផ្ទះផ្សារក៏ច្រើន
គ្រាន់បើ វេលាដែលទៅដល់ឡងមី មិនទាន់ឃើញសាលុបមកដល់ក៏
រង់ចាំសាលុប ចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យក៏រង់ចាំនៅលើរថយន្ត ចំ
ណែកខ្លួនខ្ញុំមិនអាចគាំនៅលើរថយន្តបានព្រោះមានកំដៅព្រះអាទិត្យខ្លាំង
ក៏និយាយនឹងទាហានខ្មែរម្នាក់ឲ្យនាំទៅរកផ្ទះសំណាក់ ទាហាននោះក៏នាំ

ទៅរកផ្ទះយួន ១ កាលវេលាដែលខ្ញុំចូលទៅក្នុងផ្ទះនោះ មានតាយួនម្នាក់
ចេះខ្មែរចេះថ្វាយបង្គំស្រួលចូល ហើយរកទឹកតែនិងស្ករប្រគេនឆាន់ ខ្ញុំក៏
សួរទៅតាមនោះ ។ ឆ្លើយថាខ្លួនគាត់ធ្លាប់នៅឯខេត្តព្រះត្រពាំងជើងវត្តព័ស្តិ
ដែលគាត់មកនេះមកសួរកូនស្រីគាត់ កូនស្រីគាត់នោះមិនចេះខ្មែរទេ លុះ
ខ្ញុំអង្គុយបាន ១ ស្របក់ ស្រាប់តែឃើញយាយយួនជាប្រពន្ធតាយួននោះ
មកដល់ទៀត ហើយថ្វាយបង្គំសួរសុខទុក្ខ រួចសួរខ្ញុំថា លោកសមុហ អ្នក
ជាសមុហលោកគ្រូមែលធម្ម សុខសប្បាយទេឬម្តេច ខ្ញុំស្រឡាញ់លោក
ដូចកូន រួចសួរថាយាយបាក់ ១ នាក់ដែលជាចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណា-
ល័យនៅ ។ ក្នុងពេញទេពទៅឯណាទៅហើយ ព្រោះខ្លួនគាត់បានយក
ប្រាក់ ៥ រៀលទៅជូនម្តង តាំងពីឆ្នាំមុនជិត ៤ ឆ្នាំហើយ ទើបឈ្មោះ ដី
ចង្អុលប្រាប់ថាយាយបាក់នោះនៅនឹងរទេះឡាន ទើបតានិងយាយ ៤
នាក់នោះស្ទុះទៅ ១ រំពេចឈ្មោះដី ជាអ្នកនាំទៅបានរៀបរាប់ជំរាបសព្វគ្រប់
ទើបចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏ចុះពីរថយន្ត បណ្តើរតានិងយាយ
យួននោះចូលទៅក្នុងផ្ទះកូនគាត់ រួចយាយនោះបានយកសំបុត្រប្រកាន់ដែល
កាលដែលជូនប្រាក់ ៥ រៀលឯក្រុងក្នុងពេញមកបង្ហាញ ទើបចាងហ្វាងព្រះ
រាជបណ្ណាល័យនិយាយថា ព្រះរាជបណ្ណាល័យសព្វថ្ងៃនេះ បានចម្រើន
ណាស់ហើយ បានបោះពុម្ពសៀវភៅនិងរូបផ្សេងៗ ជាច្រើនដែលបាន
ចម្រើនដូច្នេះនេះ គឺដោយសំណាចប្រាក់៥រៀលរបស់យាយនិងតាបានយក
ទៅចូលជាដំបូងមុនគេបំផុត និងប្រាក់ចំណូលឯទៀតខ្លះជាដើមអាទ័នាំ

ឲ្យកើតសេចក្តីចម្រើន ទើបបានឲ្យសៀវភៅ២ និងរូបផ្កិតពុម្ព២សន្ធិកថាភា
និងយាយយួន២ នានានោះហើយប្រាប់ថានឹងហើយដែលជាផលកើតឡើង
អំពីប្រាក់ ៥ រៀល ថាបើមិនចេះមើល ចូរយកទៅប្រគេនលោកវត្តណា
ដែលពេញចិត្តយកបុណ្យទៀតចុះ ហើយយាយនិងតាយួននោះនិយាយថា
ខ្ញុំតាំងពីដូចមកពីក្មេងពេញ ខ្ញុំពូកលោកស្រីមិនឈប់ទេ ទើបចាងហ្វាង
ព្រះរាជបណ្ណាល័យឆ្លើយតបទៅវិញថា ខ្ញុំពូកតានិងយាយណាស់ដែរ
ដែលខ្ញុំបានមកជួបនេះគឺដោយអំណាចសេចក្តីពូកយាយនិងតាទាំងពីរនេះ
ឯង នាំបណ្ណាល័យដឹកនាំឲ្យខ្ញុំបានមកជួប ទើបតានិងយាយនោះរំលឹកតែ
ត្រេកអរជ្រះថ្លាលើកដៃសំពះយ៉ាងញាប់ច្រើនដង ហើយជូនប្រាក់ ១ រៀល
ទៀត រួចបង្គាប់កូនស្រីតាត់ឲ្យជូន ១ រៀលផងត្រូវជា ២ រៀល ហើយ
និយាយថាប្រាក់ ២ រៀលនេះខ្ញុំជូនលោកស្រីពិសាតាមផ្លូវ ចាងហ្វាងព្រះ
រាជបណ្ណាល័យ ក៏និយាយតបទៅវិញថា ប្រាក់ដែលខ្ញុំចាយវាយតាមផ្លូវមិន
ខ្វះខាតទេ រាជការបានចេញឲ្យហើយ ឯប្រាក់ ២ រៀលនេះទុកជាថ្លៃ
យាយទិញសៀវភៅ ខ្ញុំនឹងផ្ញើសៀវភៅដែលទើបនឹងបោះពុម្ពមកឲ្យ ។
គ្រប់ថ្លៃ ២ រៀលនេះហើយយកទៅធ្វើបុណ្យទៀតចុះនិងបានបុណ្យច្រើន
ទើបយាយនិងតាយួនពីរនាក់នោះក៏រំលឹកតែត្រេកអរណាស់ ទើបថ្វាយបង្គំក៏
រំលឹកតែញាប់ដៃឡើងទៀត រួចចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ សុំបត់រូប
យាយនិងតាយួនពីរនាក់នោះព្រមទាំងកូនស្រី ១ ទៀតជា ៣ នាក់រួមជា
មួយគ្នា ។ លុះថតរួចហើយវេលារសៀលជាងម៉ោង ៤ ទទួលសាលុបក៏

ទៅដល់ក្នុងវេលានោះ ទើបយើងនាំគ្នាចុះទៅក្នុងសាលុប ឯរថយន្តដែល
 ជូនទៅនោះឲ្យគ្រឿងបំបែកពីយ៉ាវិញ ដល់វេលាម៉ោង ៥ សៀល ក៏ចេញ
 សាលុបនោះទៅ ។ តាមព្រែកដឹកចំពោះទៅវត្តឡាំងយើ ដែលទៅតាម
 ព្រែកដឹកនោះមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានក៏ដល់ទៅព្រែកចាស់ ហើយចតតាមព្រែក
 នោះទៅ នៅសង់ខាងព្រែកនោះឃើញសុទ្ធតែដើមចាកដុះប្រកិតជិតគ្នាល្អ
 មើលណាស់ ខ្ញុំនឹកស្មានថា ក្រុងមានអ្នកណាជាម្ចាស់គេបណ្តុះដាំ ដល់
 ស្លរទៅ សេក្រទៅ យួនដែលជួនទៅនោះ គេប្រាប់មកវិញថាដើមចាក
 ទាំងនោះសុទ្ធតែដុះឯងឥតមានអ្នកណាដាំទេ ។ ទៅនោះរហូតដល់ម៉ោង
 ៧ យប់ទើបដល់ទៅឡាំងយើ ហើយចតសាលុបទៅ ។ ផែមុខផ្ទះបារាំង
 កូនកាត់ ១ នាក់ឈ្មោះ ឡាវីបារាំងនេះជាអ្នករកស៊ីធ្វើស្រែចម្ការ តាមដែល
 គេប្រាប់ថាបារាំងនេះជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិ ឯប្រពន្ធជាជាតិបារាំងសែស
 សុទ្ធ ។ មានសៀវ ឡាវី បានអញ្ជើញបានហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ឲ្យ
 ទៅអាស្រ័យដំណេកនៅផ្ទះរបស់គេយើងទាំងអស់គ្នា ដែលទៅជាមួយ
 នៅអាស្រ័យដំណេកក្នុងសាលុប ។

ថ្ងៃ ២៩ ខែឃ្នាងរីឃេ ឆ្នាំ ១៩២៨

វេលាម៉ោង៧ព្រឹក នាំគ្នាចូលទៅឯវត្តឡាំងយើៗនេះ ក៏ជាវត្តធំមាំមួន
 ដែរ វត្តនេះគេហៅថាវត្តឧត្តុង្គមានជ័យបូរីព្រឹក្ស លោកអធិការវត្តនេះ
 ឈ្មោះ កយ លោកយកចិត្តទុកដាក់ណាស់ កាលដែលបានដឹងថាបាន
 ហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យទៅដល់ ក៏ចាត់ចែងរៀបចំទទួល ដោយគួរ

សមនៅទីកន្លែងលោក បានប្រាប់ឧបាសកទាយកដ៏ធំវត្ត ឲ្យមកជួបជុំ
ត្រៀមត្រាតាំងពីព្រឹកព្រហាម វេលាដែលជួបជុំស្រេចហើយ ចាងហ្វាង
ព្រះរាជបណ្ណាល័យបានសួរដូចវត្តដទៃទៀត លោកអធិការវត្តនេះបានឆ្លើយ
ថាត្រូវការចង់បានឲ្យមានសាលារៀន ក្នុងវត្តលោក ចង់បានត្រូវលោក
សង្ឃមកពីភ្នំពេញ ដើម្បីនឹងបង្រៀនអក្សរខ្មែរ ព្រះត្រៃបិដក និងភាសា
បារាំងខ្លះ រួចហើយចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យ បានសួរដូចវត្តដទៃទៀត
ហើយប្រគេនសៀវភៅនិងរូបផ្កិតពុទ្ធដល់លោកអធិការវត្តនេះ ហើយ
ធ្វើសៀវភៅទុកឲ្យប្រគេន លោកវត្តដទៃទៀតខ្លះផង ដែលនៅជិតខាងគ្នា
ព្រោះមិនមានពេលនឹងហួសទៅវត្តដទៃទៀត ។ រួចត្រឡប់ចុះមកឯសាលុប
វិញ លោកអធិការវត្តនេះស្តាយណាស់ ដោយមិនបាននៅឲ្យយូរបន្តិច
ក្នុងវត្តលោក ទើបខ្លួនលោកក៏ចុះជូនមកជាមួយ ឲ្យដល់ទៅរ៉ាច់យ៉ាដល់
ម៉ោង៨ព្រឹកក៏ចេញសាលុបពីឡាំងយើងមកវិញ ដល់ម៉ោង៣រសៀលទើប
ដល់មករ៉ាច់យ៉ាដល់រសៀលម៉ោង៤ លោកសង្ឃមានប្រមាណជាង៤០អង្គ
ព្រមទាំងឧបាសកជាង១០០នាក់ ជួបជុំនៅក្នុងវិហារ វត្តឧត្តុង្គមានជ័យ
ដោយចង់ស្តាប់រឿងព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្ញុំក៏ប្រឹងទៅអធិប្បាយ ពីរឿង
ព្រះពុទ្ធសាសនា និងធម៌វិន័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះ ក្នុងទីវត្តនោះចំនួន
កន្លះម៉ោងលុះរួចហើយទើបចាងហ្វាងព្រះរាជបណ្ណាល័យដែលអញ្ជើញទៅ
ក្នុងទីនោះដែរក៏ក្រោកឈរឡើង ហើយនិយាយពន្យល់រំលឹកដាស់តឿន
ដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃនិងឧបាសកទាយកទាំងអស់ថា ឲ្យនាំគ្នាប្រតិបត្តិតាមពុទ្ធ

សាសនាឱ្យត្រឹមត្រូវ ដូចសេចក្តីដែលខ្ញុំអធិប្បាយនេះ ហើយឱ្យពរសព្វ
សាធុការដល់ពពួកបរិសុទ្ធដែលមកដួចជុំព្រមគ្នាក្នុងទីនោះ។

ដំណើរចេញពីខេត្តភ្នំពេញ ថ្ងៃ ៣ ខែឃុំឆែយ ឆ្នាំ១៩២៨

ថ្ងៃនេះជាថ្ងៃត្រូវចេញចំពោះទៅខេត្តកំពង់ចាម (ខ្មែរហៅព្រែកបូស្សី)
ប៉ុន្តែលោកអធិការវត្តឃ្លាំងមឿនលោកបានអញ្ជើញ បាននិមន្តឱ្យចូលវត្ត
លោកតាំងពីថ្ងៃមុន កំណត់ឱ្យចូលទៅវត្តលោកក្នុងថ្ងៃនេះ ហេតុនេះបាន
ហ្វូងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក៏ចាត់ការចេញដំណើរពីភ្នំពេញ ទៅវេលា
ម៉ោង ៧ ព្រឹក ដល់ម៉ោង ៧ កន្លះក៏ដល់ទៅវត្តឃ្លាំងមឿន លោកអធិ-
ការវត្តឃ្លាំងមឿន លោករៀបចំទទួលម្ចាស់នេះ ជាភារហ៊ុកហ៊ុកមាំមាំ
របស់លោកណាស់ ត្រង់ផ្លូវដែលបែកពីចូលចំចូលទៅវត្តលោក មានភ្លើង
សៀម ១ រង់ តាំងពីផ្លូវបែកនោះរហូតដល់វត្តលោក មានដាំដងទង់ជាក់
ទង់ជ័យជាផ្លូវតាមផ្លូវរហូតដល់ចូលទៅក្នុងវត្ត ឯក្នុងវត្តទៅទីសាលាមាន
លេងភ្លើងសៀម ១ រង់ទៀត ខាងក្នុងសាលាមានគុកៅអី ក្រាលដោយ
សំពត់សរ ហើយចងផ្ការយោនរយោនពីលើ កាលដែលរថយន្តទៅដល់
ផ្លូវបែក គេក៏លេងភ្លើងសៀមទទួលដល់ទៅក្នុងវត្តក៏មានលេងភ្លើងទៀត
ព្រមទាំងអុជដាំវត្តសួរសន្លឹកទ្រហឹងអធិដាច់ ។ ចំណែកលោកសង្ឃដែល
និមន្តពីវត្តក្រៅមកទៅចាំទទួលរួមជាមួយនឹងវត្តឃ្លាំងមឿននេះ គឺវត្តកំពង់
ស្រះ ១ វត្តខ្លែងទង ១ ព្រមទាំងបាសកទាយកជាច្រើនមកត្រៀមគ្រា

ចាំទទួលក្នុងទីសាលា លុះរួចកិច្ចទទួលនេះហើយ ក៏ចាត់ចែងគោដនា
ហារប្រគេនកិច្ចសង្ឃ រួចចាត់ចែងអាហារយ៉ាងឧត្តម ដូនចាងហ្វូងព្រះ
រាជបណ្ណាល័យ លុះដល់រួចកត្តកិច្ចនេះហើយ ព្រះសង្ឃ និងឧបាសក
ឧបាសិកា ទាយក ទាយិកា មកជួបជុំព្រមគ្នាក្នុងទីសាលា ខ្លួនខ្ញុំក៏បាន
អធិប្បាយពីគុណព្រះពុទ្ធសាសនាប្រគេនកិច្ចសង្ឃព្រមទាំងឧបាសកទាយក
ចំនួនកន្លះម៉ោងរួចហើយ ទើបហង់ហ្វូងព្រះរាជបណ្ណាល័យបានឱ្យពរសព្វ
សាធុការដល់ព្រះសង្ឃនិងឧបាសកទាយកទាំងអស់គ្នា ។

ដល់ម៉ោង ១១ កន្លះជិតថ្ងៃត្រង់ក៏ចេញពីវត្តយ៉ាងមឿនចំពោះទៅខេត្ត
កងចី ដល់ម៉ោង ២ រសៀលបានដល់ខេត្តកងចី ចាងហ្វូងព្រះរាជបណ្ណា-
ល័យបានឈប់សំណាក់អាស្រ័យនៅ ។ ផ្ទះរាជការ ខ្លួនខ្ញុំនិងឈ្មោះ ជីទៅ
សំណាក់នៅផ្ទះហោតិលចិននៅផ្សារកងចី ព្រោះខេត្តនេះមិនមានវត្តលោក
សង្ឃខ្មែរនៅជិតប៉ុស្តិ៍ ។

(មានតទៅទៀត)

